

LADIK KATALIN

Kentaur

(Részlet a Folyékony tükör című készülő regényből)

A távozó Művésznő vörös hajának vagy parókájának lobogása elhalványította a falra vetülő délutáni nap tűzkoronáját. Egyedül hajának keserű illata, a varrógépen átszurkált kézfejének vércseppjei tanúskodtak váratlan látogatásáról, majd megrendítő távozásáról. És tanúskodott az itt hagyott bőrönd is, megtömve életének régi és újabb dokumentumaival. Megkerestem a Bibliában az utalást a kézfejen található jelről: „És megadatott neki, hogy mindenkit, kicsiket és nagyokat, gazdagokat és szegényeket, szabadokat és szolgákat jobb kezükön vagy homlokukon bélyeggel jelöltessék meg, és hogy senki se vehessen, vagy adhasson, csak az, akin bélyegként rajta van a fenevad neve, vagy nevének a száma.” (Jelenések könyve 13:16,17.)

Nem tudtam eldönteni, mit tegyek előbb: a varrógépről töröljem-e le a kézfejének véryomait, vagy a bőröndjében turkáljak a fotók és kéziratok között? Amíg tűnődtem, akárcsak ő, én is tiszta rumot töltöttem a teáscsészembe, és kiittam egy hajtásra. A varrógépről levettem fehér vászonszoknyámat, amelybe véres kezét törölte, és meglepődve néztem a vér rajzolta különös alakzatot az anyagon. Fogtam az ollót, a szoknyából kivágtam egy téglalap formájú darabot, és kifeszítve a fehér falra szegeztem, éppen arra a szikrázó foltra, ahová a laptop újra lövellni kezdte színes fénypermáját.

Ledőltem a heverőre, ahol nemrég még a Művésznő szundított, és merőn figyeltem, miként gőzölög a véres vászon a falon. Megszólítottam:

– Ó-hát-te-vagy-a-gyönyör-akihez-az-asszonyok-elrepülnek-vörös-ujjaiddal-szájukban-rángatózó-hernyók-te-drága-balfasz-cselekedj-röptében-kapd-be-a-legyet!

Ekkor a vérfestmény hatalmas kotrógéppé változott, nyálkás teste kiemelkedett a falból, és fölém hajolt. Széttártam combjaimat és megadtam neki, amire vágyott.

– Adam Kadmon? Ez az igazi neved? – kérdeztem tőle. A gép szeme felizzott.

– A te neved pedig Ariel, csillaggal a homlokodon – válaszolta. – Átmeneti forma a tested. Anyagba sűrűsödött iszony és magány.

– Te, te fémsátán! – kiáltottam utána, mert gyorsan visszahúzódott a falba a megkövült vércsillagok pötytyözte fényességbe.

Vajon egy bukott angyal marását éreztem az imént?

Miután felocsúdtam, borzongva gondoltam a nemrég olvasott bibliai idézet eme részletére: „... és csúnya, rosszindulatú fekély támadt azokon az embereken, akiken a fenevad bélyege volt...”

Mellettem, a heverőn, észrevettem egy kibontott borítékot. Benne egy meghívót találtam:

„A Magyar Műhely Galéria szeretettel meghívja

Juhász R. József

LEHETSÉGES MŰLT: HANGVARRÓGÉP

című kiállításának megnyitójára,

2009. június 17-én, szerdán 18 órára.

Megnyitja: Szombathy Bálint

A kiállítás megtekinthető: 2009. július 10-ig

munkanapokon 10–17 óráig.

A kiállítás tárgya a 19. és 20. században használt olyan eszközök, mint a varrógép, illetve a gramofon összeházasításából született interaktív hanginstallációk. Francis Barraud angol festő 1899-ben készült festménye – amely azóta a zenei világ legismertebb logójává vált – ihlette a kiállítást. A festmény címe: A gramofont néző és hallgató kutya – de rövid időn belül His Master’s Voice néven jutott be a köztudatba. Ez volt talán az első, de mindenképpen a legismertebb képzőművészeti alkotás, amelyik mint zenei logó vált ismertté.

A másik nem kevésbé nagy hatású tárgy, amelyik a legtöbb családban megtalálható volt, a varrógép. Ez a két technikai „csoda”: gramofon és varrógép egy időben létezett, sokszor egy háztartásban. A kiállításon szereplő interaktív hanginstallációk ötvözik a gépeket, és a közönségre bízzák azok működtetését, így bárki részese lehet egy mű születésének.”

Hiszen ez ma van! Tehát nemcsak miattam, hanem a kiállításmegnyitó miatt is utazhatott Budapestre a Művésznő. De igazából mégsem tudom, mi volt valójában látogatásának igazi célja. Éreztem, valami mély, titkos fájdalmat rejtegetett előttem. Lehet, hogy meg akarta osztani velem fájdalmas titkát, de végül meggondolta magát... nem tudom. Ha sietek, én is eljutok a megnyitóra, ahol talán választ kapok kérdéseimre, amelyeket nem tettem fel neki. Gyorsan felöltöztem, fogtam a fényképezőgépet, és elindultam az Akácfa utcába, a MMG Galériába.

Útközben eszembe jutott, hogy az a személy, aki a kiállítást megnyitja, egykor férje volt a Művésznőnek, és nyolc évvel fiatalabb nála. Szerintem ez nagy bátorság volt egy nő részéről a Balkánon a hetvenes években. Azt is pletykálták róla, hogy korábban egy szudáni, núbiai származású fekete bőrű egyetemista volt a szerelme. A férfi és a nő közötti különbségről is szerettem volna vele szót váltani.

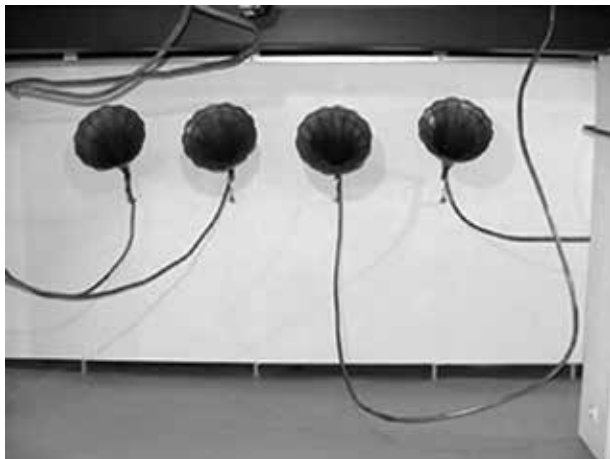
A Blaha Lujza térnél leszálltam a villamosról, és gyalog tettem meg a tízperces utat. A pincegaléria bejáratánál szembetaláltam magam a Művésznővel, amint feldúltan, sírástól fuldokló hangon valami köszönésfélét intézett felém távozóban, majd elrohant mellettem. Egy ideig tanács-talanul álltam, aztán mégis elindultam lefelé a szűk lépcsőn egy hosszú rézcsőbe kapaszkodva, mely kézmagasságban tekeregve kúszott le abba a helyiségbe, ahol a hasonló hosszú és tekervényes rézcsövek behálózták a falakat, majd különböző varrógépgramofon-kentaurokba torkollottak. A megnyitón a kiállított műtárgyak alkotója megjegyezte, hogy a „hangvarrógép” elnevezés Tóth László költőtől származik. Ittam az asztalon levő vörösborból, és alaposabban szemügyre vettem a „hangvarrógépeket”. Néhányat le is fényképeztem.

A varrógépek között voltak Singer-Union gyártmányú orosz gépek is, pontosan olyanok, mint az enyém. Felgyorsult a szívem. Kezem, lábam zsidbadni kezdett. Le kellett ülnöm. A szívem nem csillapodott, és a zsidbadás is fokozódott. A hangvarrógépek lélegeztetőcsövei megindultak felém, és irtózatoss csend lett körülöttem.

A pincehelyiség szívverését érzem az enyémmel összehangoltan dübörögni. Átvettem a pince-anyaméh szívritmusát. Ebben az anyaméhben én vagyok a magzat. És most az áldott, meleg sötétséget körülöttem villámok hasogatják, szikrázó fémagarak marcangolják. Ó, anyám, mért küldted magzatodra a villámcsápokat? Vétettem ellened? Nem, magzatom, nem vétettél. Akkor mért marcangolják mindkettőnk testét, mért szagatják ki testemet testedből, lelkemet lelkedből, sötétségemet sötétségedből, fényességemet fényességedből? Soha el nem múló gyötrem ez számomra, én magzatom. Mért büntetsz mindkettőnket, anyám? Mert nem tudom, ki az apád. Átkozott légy, anyám! Átkozott vagyok már, én magzatom, bennem a világ minden szépsége összetört. Örök bűnhődésül mindkettőnket kitegyednek az élet méhéből ezek a fémkeselyűk.

*Juhász R. József „hangvarrógépe” a MAMŰ galériában, Budapest, 2009.
Fotó: Ladik Katalin*

Juhász R. József „hangvarrógépe” a MAMŰ galériában, Budapest, 2009.
Fotó: Ladik Katalin

Rogyadozó léptekkel vonszoltam magam hazáig. Rettentően fáj az ölem. Az izzó harapófogót megkíséreltem kiráncigálni méhemből, és a hideg zuhany alá álltam. Aztán a heverőre vonszoltam magam miként Kheirón, aki a mészke szikla pereme felé tartott, míg patája súrolta a követ, mely görögve zuhant a mélybe, úgy zuhantam sötét, bűnös önmagamba.

Innen a heverőről, a Soroksári úti lakásom szűk, Földváry utcára nyíló szobájának ablakából bámultam a szemközti konzervgyár nagy, sárga tűzfalát, melynek olyan az étvágya, mintha az éjszakai égboltot zabálná fáradt asszonytettel. Az ablakból nem láttam az eget, csak odaképzelttem. Nincs egyetlen fa sem az utcában, hogy az ágak hajladozásából kikövetkeztethetném a lég rezdüléseit. Csupán a kémény zúgásából tudom meg, ha kinn fúj a szél: ssssss kvaaaaark ssssssss kvaaaaark...

A szubatomi részecske elnevezést, a „kvark” hangutánzó szót Joyce *Finnegan ébredése* című könyvében találta az az atomtudós, aki felfedezte a kvarkot: „Három kvarkot Marke királynak!” Platón *Timaios* című dialógusában említést tesz egy kör alakú, önmaga farkába harapó halhatatlan lényről, amely az univerzum első élőlényeként lett teremtve. Azt is írja, hogy ennek az állatnak nem volt szeme, mert önmagán kívül nem volt semmi látható; füle se volt, mert nem hallatszott hang; nem vette körül belelegezhető levegő; belső szervekre se volt szüksége, mert nem volt mit megemésztene vagy kiürítenie magából. És minden, amit tett, vagy elszenvedett, önnön magában történt.

Ki lehetett ez a lény, ha nem az anyagba sűrűsödött iszony és magány?

Hamvas Bélát olvasva figyeltem fel Böhme gondolataira, hogy lényünk középpontja sötét, hideg és nyers düh. Ha valaki önmagában akar maradni, önmagának egyedül és örökre meg akar maradni, és önmaga közép-

pontjába az *ego*-t teszi, dermedt szorongásban lesz a része, és a mástól való félelem keserű és maró tűzében ég. Ezt az önmagába zárt bősülséget hívja Böhme *centrum naturae*, a természet lényegének.

Najmányi László tudósításában az *Ouroboros: The History of the Universe* című kiállításról azt írja, egyes videóművészek, programozók közreműködésével a kultúra frakciókra bomlását, a tudomány, az ipar és a művészet eltávolodását akarja visszafordítani. Hisznek abban, hogy – amint a csaknem kétezer éves alexandriai alkimista szöveget illusztráló önmaga farkába harapó kígyó, az Ouroborosba zárt szavak üzenik – „minden egy”. Több mint harmincezer, az internetről gyűjtött kép, videófelvétel villan fel, közeledik, távolodik, úszik a térben, változó sorrendben. A hatás hipnotikus, mintha egyszerre repülnénk a csillagok között és az időben.

A szuperhúrelméletek egyike szerint az elemi részecskék tulajdonképpen a térből kialakított apró húrok vagy fonalak. Amennyiben a világ-egyetem csupasz térként kezdődött, a húrokat úgy képzelhetjük el, mint a tér szilánkjait, melyek a kozmikus tágulás kezdetekor hasadoztak fel körülbelül úgy, ahogyan a víz megfagyásakor a folyékony vízből jégkristályok kondenzálódnak. A húrok szakadatlanul és végtelen számú frekvencián rezegnek. Minthogy ezek a húrok a tér önálló darabjai, és rezgési energiájuk nem képes eltávozni, Hamvas és Böhme szavaival kiegészítve: „Ez a kezdet előtt az önmagába beleragadt makacs és konok akarat, saját sötétségébe és fogcsikorgató görcsbe burkolva, ez a hüllőség, amely önmagán kívül semmit sem akar, és mindent kizár, hogy önmagának a végtelen végtelenségéig megmaradjon.”

Ez lenne manapság a világháló vagy a minden információt tartalmazó felhő, a Cloud?

Miután újra erőre kaptam, felkeltem a heverőről, még mindig csordul-tig telve az örök étvágyú szemközti tűzfalal, melynek alkonyatkor olyan a szinteste, mintha egy asszonyt préseltek volna össze a véres vakolattal.